

Alla estlandssvenskar få svenskt medborgarskap.

Statsrådet Möller talar hos Estlandssvenskarna.

"Alla estlandssvenskar, oavsett ålder, komma att få svenskt medborgarskap så snart de tekniska omständigheterna det medgiva," lovade socialminister Möller i ett föredrag på Estlandssvenska föreningens samkväm i Konserthusets Attiksal, lördagen den 23 februari. Det kan dock ej bliva fråga om att upptaga samtliga estlandssvenskar i klump till svenska medborgare, utan individuell prövning kommer även i fortsättningen att tillämpas. Statsrådet reserverade sig dock för personer, vilka ej skött sig eller på grund av andra omständigheter ännu ej kunde anses mogna för svenskt medborgarskap. Dessa få tills vidare "ligga på tillväxt".

Inledningsvis framhöll statsrådet, att han tyvärr aldrig haft tillfälle att besöka Estland eller lärt känna de förhållanden, under vilka estlandssvenskarna levat i Estland. Statsrådet antog även, att många av dem nu befunde sig i sämre ekonomiska omständigheter än de haft hemma i Estland, där de flesta levde på egen gård och grund. Han förklarade vidare, att han var förbluffad över, att estlandssvenskarna över huvud taget efter så många århundraden ännu hade känt någon anknytning till sina fäders land och att de alla talade svenska.

Härefter övergick statsrådet till förhållandena i det nya hemlandet och gav en översikt över demokratiens utveckling i Sverige.

Sverige har besjungits som frihetens stamort på jorden och har sedan urminnes tider haft en lagstiftande folkrepresentation vid sidan av konungamakten. Oavsett detta hava dock de breda lagren ej förrän på allra senaste tid fått ett verkligt inflytande på lagstiftningen och förvaltningen. Detta på grund av att det fordom huvudsakligen var adeln och prästerskapet som hade den politiska makten i landet. Så gott som hela den svenska arbetarklassen var ännu så sent som vid sekelskiftet utestängd från valen till riksdagens

andra kammare därför att alla personer med en taxerad inkomst understigande 800 kr. saknade rösträtt. Full politisk likställighet lyckades arbetarklassen uppnå först så sent som 1918 och detta efter långvariga och heta strider. Statsrådet påpekade i detta sammanhang, att han själv alltsedan sin tidigaste ungdom varit med i denna kamp och att han under 40 år arbetat i arbetarklassens tjänst. Numera kan man anse, att demokratien är grundmurad i Sverige, men ännu återstår mycket att göra, i all synnerhet för att erhålla full ekonomisk demokrati.

Sverige har numera uppnått ett välstånd, vilket anses stå högst i Europa. Här saknas totalt de stora industriländernas typiska "trasproletariat" och storstädernas slumkvarter. För allt detta kunna vi tacka våra skickliga arbetare, ingenjörer och företagare. Ett är emellertid säkert: den svenska arbetaren skulle aldrig ha kunnat få så stor del av nationalinkomsten som nu, om han ej haft sin starka fackföreningsrörelse. Den svenske arbetaren har ej fått sin ställning gratis, utan han har måst kämpa hårt för att uppnå sina nuvarande inkomster. Det är den svenske arbetarens organisationsförstånd och vilja att satsa av sina små slantar till sin fackförening, som väsentligt bidragit till att man uppnått detta höga genomsnittliga välstånd.

Man håller för närvarande på att förbereda genomförande av ett stort socialt program i vårt land, som saknar motstycke i hela världen. I ett land som Sverige behöva vi ej tolerera verklig fattigdom. Våra produktionsresurser äro tillräckligt stora att giva en hygglig försörjning åt alla människor i detta land, bara vi kunna ordna det så att alla få del av produktionens resultat. Det är detta arbete vi för närvarande hålla på med och det är min förhoppning att vi om några år kunna göra Sverige till en social mönsterstat, slutade statsrådet sitt medryckande föredrag.

M. N.

KUSTBON

Organ för Estlandssvenskarna i Sverige.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner bland estlandssvenskar i Sverige.

Ansvarig utgivare: *Riksantikvarien Sigurd Curman.*

Redaktör: *Manfred Nyman.*

Red.-sekr.: *Rita Rosen.*

Red.-kommitté: *Viktor Aman, Lars Broman, Gerhard Hafström, Anton Vesterberg.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm, tel. 11 35 00, 11 57 21, 11 57 22.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1946 med sex nummer.

Prenumerationspris 1946 3 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—, 1/8 35:—.

Förlovnings- och vigselannonser 5 kr.

Dödsannonser 15-kr.

Linköln Bloms Boktryckeri, Stockholm 1946

Fru K. Selin får pris av Kronprinsessan

Den 2 december 1945 anordnade Stockholms Läns och Stads Hemslöjdsförening i samband med dess julmessa en spånadstävling i Blå Hallen i Stockholms Stadshus. Deltagarna voro 14, bland dessa även en estlandssvenska, fru Katarina Selin från Magnushof på Ormsö. Tävlings-tiden var en halvtimme, under vilken deltagarna fingo spinna lin och bemöda sig om att göra det så fint som möjligt. Första priset erövrades därvid av fru Selin, som ur Kronprinsessans hand fick mottaga Stockholms Stads och Läns Hus-hållningssällskaps silverbägare. På bilden ovan ses Kronprinsessan lyckönska fru Selin och överlämna priset. (Foto Stig Göth)

Svenskhetens framtid i Finland.

På inbjudan av Stockholmsavdelningen av Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet har riksdagsmannen mag. Meinander från Helsingfors hållit ett intressant föredrag om Finlands och finlandssvenskarnas dagsaktuella läge. Särskilt för oss estlandssvenskar, som själva brottats med liknande problem som våra bröder finlandssvenskarna, bjöd föredraget mycket av intresse.

Mag. Meinander berörde inledningsvis det politiska dagsläget och fastslog, att det finns två sorters folk i Finland idag — optimister och pessimister. Optimisterna utgöras av mer intierade kretsar, av folk som med nykter blick betrakta Finlands nuvarande läge och göra sitt bästa att anpassa livet efter de krav som segrarmakterna ställa på den besegrade. Optimismen har ej heller kommit på skam och mag. Meinander, som räknade sig själv till denna krets, kunde konstatera, att allt gått någorlunda väl i lås och att landets inre frihet var efter omständigheterna glädjande stor. Däremot finns det en annan kategori finländska medborgare, även en del konservativa finlandssvenskar, som se allt i mörka färger och resignerat hänge sig åt väntan på underverk. Talaren medgav visserligen, att Finland fått många brydsamma problem att lösa. I synnerhet vållar tolkningen av § 13 i vapenstilleståndsfördraget om bestraffningen av krigsförbrytare svårigheter. Det finns tydligen olika meningar om tolkningen av denna bestämmelse och många i Finland ha svårt att finna sig i, att även de skola bestraffas, som icke gjort sig skyldiga till direkta krigsförbrytelser, utan endast förbrutit sig mot freden. Ryssarna ha dock alltid möjlighet att kunna säga upp vapenstilleståndsavtalet och låta röda armén marschera in i landet, om avtalet ej tolkas enligt deras uppfattning.

Härefter kom talaren in på de speciella finlandssvenska frågorna, som ju självfallet måste betraktas mot bakgrunden av landets iråkade läge. Till en början underströk mag. Meinander, att finlandssvenskarnas rättsläge väsentligt förbättrats jämfört med förkrigstiden. Detta beror i stor utsträckning på att den svenska befolkningen visat sig ha varit skarpare iakttagare och att dess politiker haft nyktrare och kallare hjärnor. Finlandssvenskarna ha av denna anledning i dessa för landet så svåra tider blivit anförtrödda många krävande uppdrag och de äro medvetna om, att landet även framdeles har behov av deras insats. Glädjande nog har det svenska folkpartiet och de svenska folkdemokraterna stått fullt eniga i alla frågor och ha på så sätt verksamt kunnat hävda svenskarnas intressen både i riksdag och regering.

Äktfinskheten.

Många fråga sig hur det förhåller sig med äktfinskheten i dagens Finland. Har det varit en barnsjukdom hos det finska folket, som numera är övervunnen? Finnerna äro känslö- och stämningmänniskor och 30-talets svenskhet har

nu kommit i skymundan. Den syns ej nu, men talaren tvivlade ej på att den fanns kvar och att den vid en annan politisk konjunktur skulle blossa upp igen. F. n. märkes dock en betydlig sinnesförändring, som bl. a. yttrar sig i en vilja att revidera tidigare ståndpunkter. Man inser och erkänner, att svenskarna ha stor betydelse för Finlands kultur och politik. I finlandssvenska akademiska kretsar säger man, tydligen med en viss ironi: "To good to be true." (Alltför bra att vara sant).

Kolonisationsfrågan.

Finland befinner sig f. n. i det läget, att en tiondedel av landets befolkning, som kommit från de evakuerade områdena, skall placeras i produktivt arbete och beredas möjligheter att skapa nya hem. Denna tiondedel består huvudsakligen av finsk jordbrukarbefolkning från Karelen, som väntar på att få nya hem i det övriga landet. Finland var redan före kriget ett småbrukarland, och för att kunna placera alla dessa hemlösa och övriga jordhungeriga, måste ytterligare en radikal jordreform genomföras. Härigenom komma Finlands svenskbygder i fara, och äktfinskheten har här fått en chans att ge svenskheten ett dråpslag, ty den svenska folkstammen i Finland står och faller med den svenska jorden. Problemet uppstod redan 1940, men svenskarnas ställning var då betydligt svagare än nu. Den finlandssvenska riksdagsgruppen kommer nu att lägga in hela sin kraft för att hävda lagen om att svenskbygdernas språkliga karaktär ej väsentligt får förändras genom jordreformen. Ordet "väsentligt" i detta sammanhang bereder tyvärr spelrum för olika tolkning. Svenskarna ha sitt starkaste stöd i statsminister Paasikivi, som är en orädd, konsekvent och framsynt man, vilken helt har gått i bräsch för de rättvisa svenska intressena.

Språkstriden vid universitetet.

Språkstridigheterna i universitetsfrågan flammade särskilt starkt under 30-talet och finskheten löste genom makt problemen på ett för svenskarna mycket ofördelaktigt sätt. Svenskarna ha emellertid aldrig givit sig, utan ha protesterat bl. a. genom årligen återkommande motioner i riksdagen. De svenska kraven gå huvudsakligen ut på inrättande av ett minimumantal svensk-språkiga professurer för att de finlandssvenska studenterna i viss utsträckning skola kunna få åtnjuta sin undervisning på modersmålet. Frågan har ännu ej lösts slutgiltigt och spelet förs på mångahanda sätt.

Krav på ett svenskspråkigt län.

För att på ett effektivare sätt kunna hävda de svenska intressena i landsändar med övervägande svensk befolkning, har den finlandssvenska riksdagsgruppen uppställt krav på bildande av ett svenskt län i Österbotten. Konkreta önskemål ha ända framförts om svenska län i Nyland och Åboland, men här stöter förverkligandet av denna tanke på större svårigheter, då de svenska

bygderna här äro mer splittrade. Finska intressen sammanfalla i dessa frågor självfallet ej med de finlandssvenska, och man försöker på olika sätt bromsa upp planerna genom att bl. a. framföra ekonomiska argument. Detta är emellertid endast svepskäl, och finlandssvenskarna vänta trots allt på en snar lösning. Även i denna fråga anses statsminister Paasikivi sinnad att ge den svenska befolkningen sitt stöd.

Den svenska befolkningens återväxt.

Folkstammens öde avgöres dock ej med lagparagrafer, utan det är stammens egen utveckling i framtiden och vad därmed sammanhänger som är avgörande för svenskhetens bestånd i Finland.

Ett allvarligt orosmoment är därför, att den svenska befolkningens nativitet, dess återväxt, är lägre än finnarnas, vilket är en återspeglning av svenskarnas högre ekonomiska och kulturella standard samt av det förhållandet att en stor procent av svenskarna är stadsbefolkning. — Dessutom bli svenskarna i praktiken allt mer tvåspråkiga. Om fyra svenskar och en finne samtala, sker det på finska. På mag. Meinanders faders tid var förhållandet det omvända — samtalspråket var svenska, där fyra finnar och en svensk ventilerade sina bekymmer. Vidare bli blandäktenskapen alltmer vanliga. Barnen i dessa äktenskap besöka oftast finska skolor och betrakta sig därefter som finnar. Kriget med dess omblandning av befolkningen har mycket ökat dessa blandäktenskap. Typfallet är den svenske officeren, som gifter sig med den finska lottan. Kärleken går sina egna vägar utöver de nationella intressena.

En psykologisk faktor att räkna med är det förhållandet, att den nuvarande finska anpassningen på språkfronten minskat behovet av motstånd från svenskarnas sida. Detta åter har till följd att många svenskar bli likgiltiga för dessa viktiga frågor. Allt detta gör, att finlandssvenskarna icke äro enbart optimistiska beträffande svenskhetens framtid i sitt fosterland, ty tiden arbetar på lång sikt mot svenskheten.

"Vi äro inga utlandssvenskar, vi äro hemlandssvenskar med Finland som vårt fosterland, och stå speciellt nu och säkert även framdeles som förposter för svensk anda, frihetskärlek, rättskänsla och demokrati. Vi äro i behov av och äro tacksamma för all den sympati, som kommer oss till del från Sverige", slutade mag. Meinander.

M. N.

Om militärtjänstgöringen.

För de estlandssvenskar, som blivit svenska medborgare och efter inskrivningsförrättning förklarats dugliga till krigstjänst, finnes möjlighet att vinna befrielse från värnpliktstjänstgöring i fredstid. Den som önskar dylik befrielse skall till kommittén insända inskrivningssedeln jämte ansökan om befrielse med följande uppgifter:

1) inskrivningsnummer, 2) vid vilket regemente militärtjänstgöringen skall fullgöras, 3) i Estland fullgjord militärtjänstgöring, med angivande av tiden härför samt vapenslag och namn på en estlandssvensk förtroende-man, som kan bestyrka detta, 4) nuvarande adress.

Besök på Snytb erga

Åtta kilometer från Strängnäs ligger Snytb erga gård på en kulle, i god grannsämja med två andra gårdar med samma namn. Bussen från Strängnäs stannar precis vid avtagsvägen ner till gården och 5 minuter senare är man framme. Ett rött boningshus med vita knutar lyser fram mellan raderna av äppelträd och bärbuskar, som nu i februari stå svarta och våta i snön.

Sedan ett halvår bebos gården av estlandssvensken Alfred Granberg med familj från Rikull. När vi stiger in i det trevliga och snygga finrummet, möta Granbergs småflickor och hälsa på välkänt Rikull-mål. Man kunde tro att man var hemma i Estland igen, om man inte genom fönstret såg landskapet, som höjer och sänker sig i backar och dalar. Snart är hela familjen samlad kring köksbordet och samtalet i full gång.

Familjen Granberg har nu varit i Sverige i ungefär två år. De lämnade Rikull i februari 1944 för att i en motorbåt söka sig till Sverige via Finland. Resan var rik på strapatser, men de klarade sig fint, även flickan Maj-Britt, som då endast var två år gammal. Någon utrustning fingo de inte med utom en symaskin, som nu står i köket. Det gällde således att börja alldeles från början. Men Granberg själv säger, att han redan i Estland varit optimistisk nog att hoppas på att kunna bli husbonde på egen gård igen. Efter ankomsten till Sverige hamnade familjen småningom på en större gård i Hällberga nära Eskilstuna, där Granberg fick sköta ladugården. Här gjordes den första bekantskapen med svenskt jordbruk i praktik. Granberg säger härvid, att han skulle vilja rekommendera alla blivande estlandsvenska gårdsägare att ta plats på svenska gårdar under en tid. Det är en mycket viktig förutsättning för att starten på egen mark skall bli god och för att slippa eventuella otrevliga erfarenheter. Granberg och äldsta sonen ha i Estland genomgått Birkas folkhögskola, vilket nu kommer dem till stor nytta, eftersom lantbruket på Birkas nära nog sköttes som ett svenskt jordbruk. Skillnaden på svenskt och estniskt jordbruk lär i det stora hela enligt Granbergs erfarenheter ej vara alltför stor, men de stora jordbruken här fordra en mycket punktlig skötsel och mycken maskinell utrustning. Allt jordbruksarbete utföres med maskiner. Således har Granberg vid inköp av gården bl. a. även övertagit två såningsmaskiner och två slättermaskiner. Vad som nödvändigtvis skulle behövas är en självbindare, men Granberg anser att den inte lönar sig på en ensam gård, utan en dylik borde köpas för några gårdar tillsammans, som kunde turas om att använda den. Granberg hoppas, att i framtiden flera estlandssvenskar skall bosätta sig i närheten, vilka då kunde enas om en gemensam självbindare. Dessutom skulle ju trevnaden ökas väsentligt och man skulle kunna hjälpas åt med de mest brådskande arbetena. De rikssvenska jordbrukarna känner i all-

mänhet ej till s. k. »talko», men om estlandssvenskarna hjälpte varandra skulle man kunna spara in lejd arbetskraft. Granberg tror dock, att han ännu så länge kommer att klara sig med egen kraft. Han har bröder och släktingar i trakten, och två stora flickor i Stockholm, som kunna ta semester och resa ut till föräldrarna när det är som mest brådskande.

Vi undrar, hur Granberg har planlagt jordbruket för framtiden. Jordmånen är ju en helt annan än i Estland, mycket tyngre och lerblandad. Rågen ger ingen större inkomst här. I framtiden skall Granberg så råg endast för svinens räkning. Den mesta åkerjorden skall besås med vete, som växer bättre och ger rikligare skördar. Granberg har beräknat c:a 430 kg. vete till nästa sådd. Korn och sommarvete däremot växer inte bra på Granbergs mark. Havre skall sås för kornas räkning, men inte vit havre som i Estland, utan svart. Den svarta havren ger bättre skördar, fast den kanske inte ser lika fet ut som den vita. I trädan, som de rikssvenska bönderna i allmänhet låta stå tom, skall Granberg så ärter. Om man gödslar trädan ordentligt och sköter den väl, ge ärterna en bra inkomst och tillföra dessutom marken flera näringsämnen. En annan god inkomstkälla, som inte utnyttjas fullt i Sverige, är potatisen. Visserligen kräver den mycket arbete, men god potatis är mycket uppskattad och bra betald. För en tunna potatis får man c:a 15—20 kronor. Granberg har tänkt sätta omkring 1000 kg potatis i vår och tror att resultatet kommer att bli mycket gott, i synnerhet som han fått med en bit grov grusig jord, i vilken potatisen kommer att trivas. Förutsättningen är naturligtvis också, att så många händer som möjligt hjälpa till vid potatisplockningen, som Granberg tänker genomföra med de i Estland brukliga redskapen.

Den bästa inkomstkällan i jordbruket är dock ladugården och hönsgården. F. n. har Granberg sex kor jämte en kviga och en kalv, och han får sammanlagt c:a 40—50 liter mjölk om dagen, som säljes till mejeriet. Detta blir en god årlig inkomst, om man beräknar, att litern kostar c:a 22 öre. Om man dessutom säljer en mjölkko, blir det c:a 600—800 kronor extra, medan en slaktko bara kostar 400 kronor. Vi undrar, om Granberg inte har några får, men få veta, att ullen lär vara billig — c:a 5 kr. pr kg — och Granberg har endast tänkt skaffa några får för »husbehov». Man skulle i så fall kunna sticka ylleplagg hemma och även väva tyg som i Estland. Mönsterstickade vantar kunde säljas till hemslöjden och ge en liten slant.

Två hästar, två grisar och ett svin finnas dessutom på gården. De svenska arbetshästarna äro betydligt större och kraftigare än de estniska.

Djuren skötas mycket punktligt, de fodras på klockslaget, korna mjölkas två gånger om dagen, morgon och middag, icke tre gånger som i Estland. Fodret är i allmänhet detsamma som i Estland, men mera mjöl ingår dock, dessutom är höet mycket finare. Svinen få inte kokad po-

tatis här, utan rå. Ladugården är modernt och snyggt inredd med cementgolv och elektrifierad, samt rikligt med luft och ljus. I framtiden har Granberg tänkt dra in vattenledning både i böningshuset och i ladugården. Hönshuset, som nu får sin värme av svinet, skall få ugn. F. n. har Granberg ett tiotal höns, men äggläggningen är dålig, det blir bara ett ägg då och då tack vare kylan i hönshuset. Att hönsskötseln kommer att löna sig inser man, om man beräknar, att kycklingarna kosta sina 7—9 kr. pr styck, och även äggen stå högt i pris. Andra tamfåglar än höns tänker Granberg däremot inte skaffa.

Medan vi prata om inkomster, passa vi på att fråga, vilka möjligheter det ytterligare kan finnas på en gård som Granbergs att få in extra kontanter. En sådan utgör bl. a. tröskverket, som ingick i köpet och som kan hyras ut till grannbönderna när det är ledigt. En annan inkomstkälla är fiskevattnet i den närbelägna sjön. Det lär finnas tämligen gott om sötvattensfisk i sjön, som är en gren av Mälaren. Slutligen kan man på vintern tjäna litet med timmerkörning till det närbelägna sågverket och med vedhuggning i den egna skogen.

Granberg talar med glädje och stolthet om sin gård och man både hör och känner att han trivs och hvser ljusa förhoppningar för framtiden. Men sist och slutligen måste även de negativa sidorna fram. Än så länge äro de inte så många, men man vet ju inte, vad framtiden kan ha i sitt sköte. Det största bekymret för tillfället bereda försäkringspremierna, skatterna och amorteringarna. Man förstår, att det inte är lätt att få fram pengar, då gården ännu inte kommit riktigt i gång. Visserligen fölide ju hela skörden med könet, men mycket har inte kunnat utnyttjas riktigt ännu. Således har Granberg varit tvungen att inköpa ved för denna vinter och på våren måste bl. a. gräsfrö köpas. Det kommer inte att bli något lätt år, men Granberg hoppas ändå, att det skall gå ihop, och sedan måste det ju bli lättare år för år. I varje fall tycker Granberg, att han klarar sig mycket bättre med sin stora familj på den nya gården i Sverige än hemma i Rikull. Det blir mera kontanter och bättre levnadsvillkor. Nu stiger man upp klockan halv 6 och arbetar till 6—7 på eftermiddagen. Kvällstimmarna räcker gott till för umgänge med grannarna eller till att lyssna på radio. Förhållandet till grannarna är mycket gott. Granberg är redan bekant överallt i trakten, även om han inte själv känner alla ännu. Han blir ofta bjuden på kaffe och kalas runt i byn och bjuder igen någon gång. Barnen ha också slagit sig i sällskap med grannbarnen, som ju även äro deras skolkamrater. Skolan ligger, liksom kyrkan, affären, kvarnen och sågen endast 1.5 km ifrån Snyfberga. Barnen bli väl ombäddade i skolan, de erhålla fria böcker och i framtiden skall även fri skolfrukost inrättas. Bastun ligger ej heller långt borta, men någon gång i framtiden skall Granberg bygga om tvätt-

Avgjorda pristävlingar

Landsmåls- och Folkminnesarkivet i Uppsala utlyste i oktobernumret pristävlan om *Vallning samt om vallbarnens sysslor och lekar*. Resultatet hann inte publiceras i julnumret men är nu klart.

Många goda svar ha kommit in. Fördelningen på skilda orter var skapligt god. Vår utmärkta sägesman från Vippal var av ögonsjukdom hindrad att vara med. Men vart tog *holmboa* och *äibo vägen*?

Här vill jag passa på att göra en fråga. *Käim från vippalboa har sit Jerusalem, me steina e ringar satt, ite Kiver valln? Seinst har he vare ite Johan Sjöströms valln, omgjärda baket 1910-tin. Kanske en Elisabet Palmkron held'r Johanna Tönisson ska vita'e? Skrive tå ått me, adress Landsmålsarkivet, Upsala. Hurs leikt held'r spåla bånena ite tom ganga? —*

Graderingen av svaren har i flera fall inte varit lätt. Bland välskrivna dialektbidrag med enkel och samtidigt tydlig stavning märkes särskilt Gottfrid Thomssons, men flera svar inom senare prisgrupper visa även god dialektal förmåga. Inom sista prisgruppen märkas ett par som givit upplysningar om seder under vallningen på Runö, vilka eljes ingenstädes kommit med. Goda upplysningar ges i alla grupper; många ha gjort noggranna teckningar på lösa blad, och flera ha förstått att därvid sätta olika föremål på olika blad.

I Nuckö socken	Gottfrid Thomsson	30 kr.
Ormsö socken	Lars Lindström	30 „
Runö	Johan Österman	30 „
Nargö	Arthur Ambrosen	30 „
II Mathias Lagman	25 „
Katarina Hammerman	20 „
Alide Westerblom	20 „
III Gustav Lemberg	15 „
Adam Schönberg	15 „
Johan Rosenblad	15 „
Johannes Mitman	15 „
IV Thomas Lorentz	10 „
Johan Melin	10 „

stugan vid floden, som flyter genom markerna, till estnisk bastu. Den kan man väl inte vara utan!

Innan vi anträder återresan hälsar vi ännu på hos Granbergs svärföräldrar, som bebo ett stort rum med spis i övre våningen och livnära sig av det kontanta understöd de erhålla från kommunen. De äro pigga och krya och deras ögon lyser upp vid besöket. Det är inte ofta de få påhälsning av estlandssvenskar och själva komma de sig inte för att resa någonstans, så man förstår väl deras längtan efter flera estlandssvenska grannar. Men de äro nöjda och belåtna över att nu ha ett eget hem igen. Vi få med oss många hälsningar till bekanta i Stockholm och stockholmstrakten när vi tar avsked.

R. Rosen.

Kristjan Lagman	10 kr.
Henrik Melin	10 „

I julnumret improviserades i all hast en frågelista om *Bondens ägor*. Det var att förutse att svarens innehåll här skulle bli mycket mera växlande; inte heller skulle de kräva så långa skildringar. Många intressanta och mycket viktiga upplysningar ha kommit in. Vi vet oss kunna vänta svar från ännu några håll, men passa på tillfället att meddela resultatet hittills.

Adam Schönberg	15 kr
Arthur Ambrosen	10 „
Johannes Mitnjan	10 „
Johan Österman	10 „
Peter Runestam	10 „
Johan Melin	10 „
Joel Nyman	5 „
Gustav Lemberg	5 „
Anders Brunberg	5 „

Till alla deltagare frambär Landsmålsarkivets estlandssvenska undersökning ett hjärtligt tack. Från en runöbo ha vi fått förslag till utfrågningar angående Runö. Vi tacka hjärtligt för intresset. Som alla vet finns det en stor och innehållsrik bok om ön av Ernst Klein. Nu gäller det givetvis att särskilt få med sådant som han inte har i sin bok. Små korta översiktliga beskrivningar är inte svårt att få, men med hjälp av en del frågor som nu ställts upp skall småningom komma en frågelista för Runö, avsedd att komplettera de utmärkta uppteckningar, noggranna, detaljerade och rikligt illustrerade, som kommit in till Landsmålsarkivet under de senaste åren. — Finns det mer att berätta om sådana saker som "Gubben" och "Gumma" och vallbarnen, t. ex. i samband med andra sysslor, så skriv till Landsmålsarkivet, *Upsala*.

I januari 1946.

Nils Tibery.

Några frågor från Landsmåls- och Folkminnesarkivet

I de gamla ri-stugorna från tiden före skorsternarnas tillkomst behövdes det vintertid sängplatser för bra nog många personer av olika ålder och kön. Särskilt ville vi nu fråga om de gammaldags bänksängar som på Ormsö kallades *hlå-sengjar*. Begagnades samma namn överallt? Sade man *sänge-fot*, *senge-fot* (med långt e-ljud) eller *bänk-fot* om de båda benen? Eller skilda namn? Var båda benen lika höga? På något sätt utskurna? Hur kallades kantbrädan: "säng-fjäl" (eller motsvar. form), "säng-balk"? Sattes den upp endast om natten? Hur hölls den fast på kant? Hur var det ordnat vid huvudändan? Hade man ett snedställt spjalverk (benämning?), sammanhållet av en "huvud-pulk"? Hade man alltid fötterna i hörn mot vägg (eller mot annan säng)? Hur kallas hörnet: "krubba", "nurka", "hörn"? Hur var själva bädden anord-

Resebrev från Gotland

Gotland är sommartid ett av Sveriges vackraste landskap. Hit komma årligen tusen och åter tusen turister för att tillbringa härliga semesterdagar. Och för oss som bo på Gotland är turistsäsongen minst lika intressant som för turisterna själva.

Fastän vi i vanliga fall räkna med besökande från väster ha vi under de senaste åren haft ganska många besökande även från öster. Bland de flyktingar som finnas på Gotland äro estlandssvenskarna de flesta. I augusti förra året utplacerades en hel del i olika arbeten på ön, huvudsakligast inom jordbruket. Den första tiden var litet »orolig». Man ville gärna byta anställningar. Fastlandet hägrade för en del och man tänkte, att på fastlandet är allting mycket bättre än på Gotland. Trots mina övertalningsförsök var det rätt många som lämnade ön.

För dem som stannat kvar ha vi försökt ordna på bästa sätt och en hel del ha fått egna gårdar. Den förste som skaffade sig egen gård var Johan Fällman. Gården ligger i en socken som heter Stenkumla, 1,5 mil söder om Visby. Fällman har det riktigt trevligt tillsammans med sin hustru och sin gamla mor. När jag var där och hälsade på, blev jag bjuden på kaffe och vi sutto och språkade om skörden, om redskap och djur, och om tiden på Ormsö. Vid avskedet lovade jag komma tillbaka och hälsa på så snart jag fick tid.

Anders Fällin har också skaffat sig en jordbruksgård i Stenkumla och Johan Fagerros har köpt en gård i Träkumla. Det blev ganska stora

nad, och hur kallades delarna? Varav gjordes de? Hurdan halm nyttjades? Hur kallas det att reda till bädden och att ta bort den?

På tal om denna säng: vilka andra sängplatser funnos vintertid i stugan eller i något annat utrymme? Hur voro de placerade o. vilka låg på de skilda ställena? Olika namn på dem: efter sängens placering, innehavare, eller konstruktion? Rita upp en plan av stugan med fast och lös inredning. Markera olika föremål med bokstäver, och skriv sedan en namnlista och en utförlig beskrivning. Om bönders och lösmäns bostäder ha vi en annan estlandssvensk frågelista, som blir för stor att införa som helhet.

Fråga de gamla, och hjälp till, så att deras minnen inte gå obeaktade i graven med dem. Ha de då — på tal om sängen — något att berätta om sin gamla farmor eller morfar, *bill* eller *bilka*, så glöm inte att skriva upp även det, och skriv med deras egna ord så gott sig göra låter. — Alla deltagare få ersättning för beskrivningar och teckningar, och listan på dem blir utsatt i Kustbon. — Flera som tidigare deltagit, ha skrivit till Arkivet och begärt papper; skriv ett brevkort och gör likaså. Adressen är Landsmåls- och Folkminnesarkivet, *Uppsala*. Alla äro mycket välkomna.

Nils Tibery.

utgifter i samband med köpen, men tack vare jordbrukslånen har det hela gått bra. Båda familjerna äro ju duktiga och sparsamma och jag är säker på att det kommer att gå bra för dem. De ha flyttat in i höst och jag har inte hunnit besöka dem, sedan de fått allt i ordning. Men jag kommer.

Johan Fält har med sin familj flyttat in i en fiskegård vid Gnåsvärd ett par mil söder om Visby på västra kusten av ön. Dottern Alma arbetar hos en godsägare i Västerhejde och sonen Albin Rudolf har anställning inne i Visby.

Anders och Gertrud Fält samt Hans och Maria Appelblom ha flyttat tillsammans till en fiskegård i Klintehamn. De bo i en liten trevlig, vittrappad stuga alldeles nere vid sjön. Anders Fält har varit inne och hälsat på och ville ha en licens till mera fiskredskap. Det går bra för dem fastän de bo litet trångt. Och jag försöker få tag på ett hus till, så att de kunna få var sitt ställe.

För en tid sedan hälsade jag på hos systrarna Maria Sjöström och Gertrud Söderblom i Klintehamn. De arbetade med potatisplockning när jag kom. Båda voro glada och duktiga och när jag sagt adjö, ropade de efter mig: »Herren vare med pastorn», och vi vinkade åt varandra tills vägen försvann bakom några gårdar.

I Klintehamn ha vi många estlandssvenskar. Gertrud Timm bor där och arbetar med stickning. Familjerna Johan och Gertrud Vaksam och Anders och Katarina Hammerman bo där med sina rara barn, och där bor också Tomas och Maria Bäckman med dottern Elsa. Det går bra för dem allesamman.

Anders och Katarina Ahlblom med modern Katarina och båda barnen ha under sommaren varit på en gård i Klintehamn, men i höst ha de tröttnat på Gotland och flyttat över till fastlandet.

Anders och Katarina Liljebäck bo hos sin dotter och måg i Linde. Den 20 november var jag där och hälsade på. Just då var det litet tråkigt för dem. Dotterns man låg sjuk i magsår. Vi få hoppas att han snart blir frisk och stark igen. Vi sutto och pratade om krigsåren på Ormsö och om alla svårigheterna i samband med resan därifrån. Det blev så många saker kvar där på bryggan, när båten till Sverige lämnade Estland. Och Anders Liljebäck sitter och talar om alla fiskenäten han var tvungen att lämna och som hade varit bra att ha nu. Men livet är värdefullare än fiskredskapen.

Sonhustrun Katarina Liljebäck arbetar tillsammans med sin far, Alexander R Emmelman, på en gård strax intill. Alexander är inte så stark men han är duktig, och Katarina har ju sina båda barn att arbeta för.

En gång i somras kom Isak Melders från Runö ned till Gotland för att se på en liten fiskegård. Vi åkte bil tvärs över ön till en plats som heter Boge på öns östra kust. Rågöstiftelsen hade köpt en fiskegård där. När Melders och jag

stigit ur bilen och sett oss omkring en stund, utbrister Melders: »Det här är ju precis som hemma på Runö. Här vill jag bo.» Och nu har Melders tillsammans med familjen Elias Schönborg blivit gottlänningar. De ha flyttat in på sin gård, köpt en stor och bra fiskebåt och fiskredskap och under tiden de vänta på att fiskesäsongen skall börja, hugga de skog.

Några kilometer från Melders har familjen Isak Passvik flyttat in i sin gård. De ha också köpt sig en bra fiskebåt och redskap och när fiskesäsongen kommer igång stå de färdiga att börja med sitt fiske.

Vi ha fått sorg på Gotland. Den käre estlandsvännen Linus Hellgren från Fardhem har lämnat vår krets. Helt hastigt gick han bort. På morgonen var han fullt frisk och åkte till en gård i närheten av sitt hem. När han skulle fara tillbaka hem kom han bara 20 meter, sedan stannade hjärtat. Det är med saknad vi tänka på honom.

Till sist måste jag berätta om Lars Vidgren. Vidgren är den jag träffat allra mest. Han bor tillsammans med sin hustru på ålderdomshemmet Fristad i Visby. De ha det bra och hjälper till med litet av varje. Allt emellanåt kommer Vidgren ned till mig på expeditionen och vi ha små trevliga pratunder. Det är riktigt roligt för mig när han kommer och hälsar på. Och jag vill passa på att säga till er andra estlandssvenskar på Gotland: kom gärna upp till mig när ni är i Visby. Jag träffas säkrast på lördagar. Då är det billigast att resa också.

Så får det vara slut på resebrevet för denna gång, och jag sänder er alla min hjärtliga hälsning.

Er tillgivne
Holger Carlesäter.

Härlig fet lagrad och magdragen

VINTERSILL

i tunnor om 5, 10, 20, 25, 50 och 100 kg.
å kr. 1:30 pr kg. netto för sill utan huvud
och kr. 1:05 pr kg. för sill med huvud
försändes fritt närmaste järnvägsstation
mot betalning pr efterkrav. Tunnorna åter-
köpas fraktfritt 2—5 kr. Rabatt till återför-
säljare. Beställningar på minst 10 kg. böck-
ling till billiga priser.

Firma Fiskprodukt, Nynäshamn.

Sänd mot efterkrav..... tunna sill

å kg. till

Namn:

Adress:

Järnvägsstation:

Estlandssvenskarna i Betesdakyrkan

Av pastor Arthur Johansson.

Det var hösten 1944 som de första av våra vänner från Estland började visa sig i vår kyrka. Först kommo de en och en, sedan i större grupper och slutligen i stora skaror. Snart hade de allra flesta av dem hittat vägen tillbaka till moder Svea. Många uppoffrande vänner, i samarbete med förstående myndigheter, gjorde allt för att giva dem ett gott välkommen. I Stockholm samlades skarorna på de olika upptagningshemmen och under den första tiden tävlade föreningar och grupper att inbjuda våra vänner till fester, samkväm och gudstjänster för att uppmuntra dem.

Ganska många samlades även i vår kyrka, och eftersom undertecknad varit fem år i Estland kände jag de flesta av de äldre. Vilken glädje var det inte för mig att se dessa kära i en gudstjänst, se dem välbehållna hos oss, räddade ur krigets nöd. Snart väcktes den tanken att vi skulle börja med särskilda möten för dem. En liten förening bildades, som fick det långa namnet Estlandssvenskarnas kristna förening, och så ordnades den första gudstjänsten för dem i september 1944. Sedan dess ha regelbundna möten hållits under en allt större tillslutning, så att man nu kan räkna med mellan fyra och fem hundra deltagare. Till dessa möten hade inga andra än våra fränder tillträde, därför att vi voro angelägna att de skulle få känna sig helt hemma, befriade från den känsla av främlingskap som de annars gärna kände i samvaron med andra.

Så bildades en musikförening, som sedan tröget tjänat till stor glädje vid alla våra möten och fester. Ibland medverkar även en sångkör, men det är inte så lätt att samla alla stämmorna varje gång, varför kören endast nu och då kan deltaga.

Vår kyrka har ett månadsblad, som utsändes för att annonsera våra gudstjänster. I detta blad har jag fått ett par sidors utrymme för att genom dem sända en hälsning till alla de estlandssvenskar som vi ha adressen till. Denna lilla tidning utkommer varje månad och innehåller små betraktelser, referat från våra möten och hälsningar från vänner här till anförvanter längre bort. Flera hundra sådana tidningar utsändas varje månad gratis. Därtill kommer de många biblar, sångböcker och över tre hundra exemplar av Svensk Veckotidning, som gratis sändes till vänner ute i landet och till omkring 80 ålderdomshem där våra fränder bo. Vecka efter vecka kommer denna tidning som en hälsning från Sveriges religiösa verksamhet, en länk som binder oss samman. Genom goda vänners uppoffring har det varit mig möjligt att sända hundratal exemplar av min sista bok »Estländska år» till dem som inte varit i stånd att köpa den.

Med något mellanrum ha vi hållit fester för

barnen i vår kyrka, glada, trevliga stunder, då hela familjen kunnat möta upp omkring kaffebordet och då de små brukat medverka med sång, musik, uppläsning m. m. Vid dessa tillfällen ha barnen fått någon tidning, påsar med gott, och vad mer är, fått träffa samman med lekkamrater från byn därhemma och känna sig som förr en gång. Tack vare församlingens stora intresse för mina vänner har jag kunnat ordna allt detta, till obeskrivlig glädje för mig själv, som under mina år därute fick möta så mycken tillgivenhet och vänlighet, vilken skuld säkerligen är obetalbar, men som jag gärna ändå ville visa att jag kommer ihåg.

Vårt senaste möte hölls den 10 februari och var märkligt i så måtto att en av estlandssvenskarnas goda vänner, mr. James Lees från Skottland, kom med. Han var överväldigad över att möta en så stor skara vänner och han höll en originell predikan över ordet i den 23:e psalmen, »Herren är min herde». Vid våra möten ha ofta de egna bröderna tjänat med ordets predikan. Pastorerna Rönnberg, Joh. Gjärdman, Joh. Hammerman, Joh. Gärdström, Åkerman från Rälby, Heiman från Rikull och Brunberg med flera vänner ha med frimodighet talat uppbyggande ord.

Vi ha varit mycket noga med att hålla mötena ungefär på samma sätt som var brukligt därute i Estland för att alla skulle känna sig så hemma som möjligt. Sång, bön, vittnesbörd följa varandra på det spontana, enkla och gripande sätt som är deras särmerke. Ibland kan glädjen bli överväldigande. När någon, som länge bott ensam, bland främlingar ute på något hem eller arbetat på någon gård och så kommer med där vänner och släktingar samlas i så stor skara och allt påminner om hur det en gång var hemma, då är det inte underligt om hjärtat flödar över av tacksamhet till Gud.

Vi ha även upptagit ett liknande arbete på Gotland och jag samt flera bröder ha varit upprepade gånger däröver för att stödja våra många vänner där i deras strävanden. Nu har, genom tillmötesgående från missionsvännerna, verksamheten fått fastare former och vi hoppas mycket av detta. Under sommaren ha vi planerat ett läger i Klintehamn för estlandssvenskar för att vi härifrån och de därute må kunna mötas under några sköna sommark dagar. Flera i Stockholm räkna med att ha sin semester i samband med detta läger. Det gäller att verka nu medan tiden är. Vi vilja så gärna tro att alla våra estlandsvänner skola slå rot här och bli ett med oss. Men under de första åren behöva de mer av stöd och hjälp. Just detta är avsikten med den verksamhet som här ovan blivit något berörd. Därtill kommer att jag själv känner en rik tacksamhet inför dessa goda människor, bland vilka vi under några år hade förmånen att gästa. Just för den skull att min skuld till dem är så stor har jag vågat gå in i detta arbete som egentligen är för stort vid sidan av den gärning jag har som föreståndare i en stor församling. Men hitintills

Om invalidunderstöd

De gamla estlandssvenskarna ha stundom förfrågat sig, huruvida icke för dem förefunnes möjlighet att i Sverige erhålla folkpension. Tyvärr har emellertid denna fråga alltid måst besvaras med nej. För erhållande av folkpension fordras nämligen *dels* att man är svensk medborgare — den övervägande delen av de estlandssvenska åldringarna ha ju icke hittills haft möjlighet att förvärva svenskt medborgarskap — *dels* ock att man erlagt minst en pensionsavgift, och detta har givetvis icke varit möjligt på grund av den korta tid estlandssvenskarna vistats i Sverige.

Ett mindre antal estlandssvenska åldringar ha emellertid kunnat förvärva svenskt medborgarskap, därigenom att barnen skriftligen förbundit sig att för framtiden bekosta deras uppehälle, så att de icke behöva anlita det allmännas bistånd i form av understöd. Dessa åldringar liksom även yngre arbetsoförmögna personer kunna emellertid i stället för folkpension erhålla ett understöd, som kallas invalidunderstöd. Detta invalidunderstöd utgår under förutsättning, att man vid fyllda sexton är till arbete varaktigt oförmögen eller efter nämnda ålder blir varaktigt arbetsoförmögen och ej fått någon avgift till folkpensioneringen sig påförd. Invalidunderstödet utgår under villkor och med belopp, vilka äro stadgade beträffande tilläggspension.

Ansökan om invalidunderstöd göres hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden senast blivit mantalsskriven. Ansökan skall göras å särskilt fastställt formulär och skall därtill fogas prästbevis ävenledes enligt fastställt formulär. Invalidunderstödet storlek utgör på grund av dyrortsgrupperingen i Stockholm cirka 70 kronor per månad och på landsbygden cirka 50 kronor.

Vad beträffar de åldringar och andra personer, vilka icke haft möjlighet att hittills förvärva svenskt medborgarskap på grund av bristande försörjningsförmåga har kommittén för avsikt att sedan huvuddelen av de arbetslösa blivit svenska medborgare söka medverka till att även dessa förstnämnda må upptagas till svenska medborgare. Socialvårdskommitténs förslag till ny lag om folkpensionering, vilken lag är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1948 och är förelagd innevarande års riksdag för behandling, skiljer sig ur principiell synpunkt från den nuvarande lagen om folkpensionering däruti, att erläggande av pensionsavgifter icke utgör förutsättning för pensionsrätten. Under förutsättning att åldringarna förvärva svenskt medborgarskap skulle sålunda deras pensionsfråga lösas sig automatiskt.

S. O.

har det gått väl och jag hoppas kunna tjäna till någon välsignelse. Sist ville jag uttala mitt tack till Kustbons red. för det vänliga erbjudandet att få presentera vårt arbete genom dessa rader i tidningen.

Minnen från Ormsö

På Missionsförbundets förlag har utkommit en bok, »Estländska år». Författaren är den bland estlandssvenskarna väl kända pastorn Arthur Johansson. Pastor Johansson verkade som kristen förkunnare på Ormsö under förra hälften av 1920-talet och har nu samlat sina upplevelser och iakttagelser i en liten bok.

Det är helt naturligt att författaren främst skildrar de religiösa förhållandena och den andliga väckelse, som under denna tid drog fram på flera platser i svenskbygden. Men man får även en god inblick i andra förhållanden, såsom tänkesätt, seder och bruk, samt på samma gång en kort historisk överblick i stora drag. De iakttagelser som författaren har gjort äro nog riktiga och beskrivningen träffande. Vem känner t. ex. inte igen förhållandena i kapitlet »Hemma på gården» eller stämningen vid ett »Stormöte», eller beskrivningen av interiören i en äldre ormsöstuga på sid. 75. Och nog torde väl mer än en ormsöbonde känna igen sig på sid. 48. Med spänt intresse lever man hela tiden med. Ibland är stämningen djupt allvarlig, men frisk humor saknas inte heller och man får sig ett gott skratt då och då. Det märks att författaren hela tiden med skarp iakttagarblick vandrat fram bland estlandssvenskarna. Då nu denna lilla estlandssvenska folkspillra bytt boningsort, och många helt visst göra som författaren skriver på sid. 10: »... Det enda, som nu står oss åter, är att vända tillbaka till minnenas fridfulla värld och på nytt uppsöka kända, älskade orter, gå genom byarna och fälten, vandra över doftande blomsterängar och vid det skimrande havets strand...» blir säkert denna lilla bok en god hjälp för mångens minne. Man är pastor Johansson tacksam för detta »minnesknippe», ja, det är mer än så, det är ett stycke estlandssvensk historia, som helt säkert får ett större värde för kommande estlandssvenska släkten. Det är en läsvärd liten bok, som varmt rekommenderas till varje estlandssvensk. För priset 3 kr. är den också åtkomlig för alla.

J. R.

Från läsekretsen

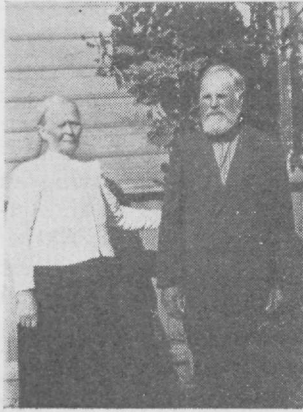
Vår tacksamhet till Sveriges folk! Vi komma så väl ihåg vad dessa dagar för sex år sedan i Estland inneburo av ovisshet och förhoppningar. Det är med största tillfredsställelse och glädje vi nu konstatera, att vad som då var en förhoppning, nu är verklighet; nämligen vår önskan att komma hem till moderlandet Sverige.

Jag måste börja med att ge uttryck åt vad jag säkert vet att alla känner, nämligen en djup tacksamhet mot Sveriges folk. Den varma vänskap vi mött i Sverige står i skarp kontrast till de krigets vedermödor, som vi provat på under många år.

Allt det som gjorts för att vi skola finna oss till rätta så fort som möjligt uppskattas varmt och kommer inte att falla i glömska. Tack.

V. H. Grenfeld.

Familjenytt

Den 6 januari firade makarna Hans och Maria Berggren från Ormsö sin 50-åriga bröllopsdag.

Hans Berggren var i Estland bosatt på sin gård Bertas i Norrby och var i 28 år fyrvaktare i Norrby. Makarna ha i sitt långa äktenskap haft fyra barn. Sönerna Johan Berggren, f. d. folkskollärare på Ormsö, och fil. mag. Alexander Berggren, f. d. lärare vid

Svenska gymnasiet i Hapsal vistas f. n. i okända förhållanden i Sovjet-Unionen, medan de båda döttrarna äro bosatta i Sverige med sina familjer.

Sin guldbrylllopsdag firade makarna i Saltsjö-Bo vid god hälsa. Kustbon gratulerar!

Runöborna träffas

Den 5 januari i år bildades det så kallade Runö-utskottet av S. O. V. Dess uppgift skall vara, att i första hand verka som en sammanhållande länk mellan Runöbor i Stockholm med omgivningar och att tjäna som ett språkrör för Runö-bornas intressen på olika områden. Ordförande i utskottet är folkskollärare Alexander Samberg, sekreterare kurator Inga Bergholtz. Övriga medlemmar äro syster Emma Johansson, fröken Lena Melders, klockare Henrik Lorentz samt herr Jakob Grahn. Vid utskottets första sammanträde beslöts bland annat, att man skulle söka ordna med »runö-träffar» en gång i månaden, tills vidare sista söndagen i varje månad. Den första »träffen» anordnades den 27 januari. På programmet stod först högmässa i Ersta kapell, därefter promenad till Junotäppan, där det bjöds på kyrkkaffe och föredrag. Runöborna hade talrikt hörsammat kallelsen. Man räknade till 73 stycken deltagare, varför det ju var en aning trångt i lokalen, men då stämningen var god och alla var nöjda, gjorde detta ingenting. Så gott som alla hade klätt sig i runö-dräkt, vilket gav en känsla av fest och högtid. Föredrags-hållare var fil. lic. Nils Tiberg, som medryckande och inspirerat talade om gamla Runö-minnen och Runö-seder. Hans anförande rön-te hörbar uppskattning, man skrattade och applåderade livligt. Säkert skildes man åt ett glatt minne rikare och väntande på nästa »träff».

I. B.

Förlovade

THORE BERNHARD KJELLGREN

och

HILDA ELFRIDE ENKEL

Ripsa den 31 december 1945.

KARL-ERIK SANDBERG

och

VANDA BRANDT

Solna

Nuckö

Solna den 17 februari 1946.

I Stockholm den 30 september 1945 mellan rikssvensken, sjukvårdaren *Bengt John Lennar! Johansson*, Mariestad och estlandssvenskan, fröken *Elna Florida Laning* från Nuckö.

I Fiskeby den 10 november 1945 mellan rikssvensken *Carl Emil Forsberg*, Fiskeby, och estlandssvenskan, fröken *Ellen Lagman* från Rikull.

I Lidingö den 17 november 1945 mellan estlandssvensken *Anders Massalin* från Ormsö och estlandssvenskan, fröken *Katarina Ahlberg* från Ormsö.

I Gränum den 19 november 1945 mellan rikssvensken, jordbruksarbetaren *Verner Jönsson*, Gränum, och estlandssvenskan, fröken *Elvine Nilsson* från Rikull.

I Gränum den 19 november 1945 mellan rikssvensken, jordbruksarbetaren *Gustav Olsson*, Gränum, och estlandssvenskan, fröken *Martha Nilsson* från Rikull.

I Stockholm den 1 december 1945 mellan estlandssvensken, diversearbetaren *Adolf Luks* från Rikull och rikssvenskan, fröken *Maud Eriksson*, Stockholm.

I Edsbyn den 1 december 1945 mellan estlandssvensken, kontoristen *Alexander Nyholm* från Ormsö och rikssvenskan, fröken *Ella Ingegerd Nilsson*, Alfta.

I Södertälje den 22 december 1945 mellan rikssvensken *Karl Gustav Arne Andersson*, Södertälje, och estlandssvenskan, fröken *Olivia Ingeborg Pålberg* från Rikull.

I Stockholm den 24 december 1945 mellan estlandssvensken, varvsarbetaren *Hans Åkerman* från Ormsö och rikssvenskan, fröken *Maj Astrid Linnéa Pettersson*, Sundbyberg.

I Stockholm den 31 december 1945 mellan estlandssvensken, skomakaren *Eduard Välja* från Nuckö och estlandssvenskan, fröken *Gertrud Ahlkvist* från Ormsö.

I Stockholm den 31 december 1945 mellan rikssvensken *Reinhold Viklund*, Fågelberget och estlandssvenskan, fröken *Alice Ingeborg Espling* från Rågö.

I Solna den 31 december 1945 mellan rikssvensken, konduktören *Lars Johansson*, Solna, och estlandssvenskan, fröken *Mildred Klippberg* från Rikull.

I Ripsa den 31 december 1945 mellan rikssvensken *Thore Bernhard Kjellgren*, Björkvik,

och estlandssvenskan, fröken *Hilda Elfride Enkel* från Ormsö, Bussby.

I Stockholm den 1 januari 1946 mellan rikssvensken *John Berglund*, Kyrktåsjö och estlandssvenskan, fröken *Aline Xenia Westerholm* från Rikull.

I Stockholm den 10 januari 1946 mellan estlandssvensken, pol. stud. *Elmar Gustav Nyman* från Nuckö och rikssvenskan, folkskollärarinnan fröken *Gunhild Lindqvist*, Stockholm.

I Rimbo den 22 januari 1946 mellan estlandssvensken, vaktmästaren *Edvin Voldemar Schönberg* från Nuckö och rikssvenskan, fröken *Sullan Linnea Fundin*, Furusund.

I Stockholm den 2 februari 1946 mellan rikssvensken *Ivar Allan Svensson*, Stockholm, och estlandssvenskan, fröken *Elmere Söderholm* från Rikull.

I Stockholm den 16 februari 1946 mellan rikssvensken, banktjänstemannen *Kjell Teglund*, Stockholm, och estlandssvenskan, fröken *Margot Miralda Schönberg* från Rikull.

I Stockholm den 16 februari 1946 mellan estlandssvensken, verkstadsarbetaren *Erick Alexander Herodes* från Reval och rikssvenskan, fröken *Stina Ester Ljungberg*, Stockholm.

I Solna den 17 februari 1946 mellan rikssvensken, kylmontören *Karl-Erik Sandberg*, Solna, och estlandssvenskan *Vanda Brandt* från Nuckö.

VIGSEL:

Å Stockholms Rådhus den 22 september 1945 mellan rikssvensken, portvakten *Karl Emil Karlsson*, Stockholm, och estlandssvenskan, fru *Lovisa Lindberg*, född Pålberg, från Rågö. Vigseln förrättades av magistratsledamoten H. Källander.

I Brännkyrka församling, Stockholm, den 1 december 1945 mellan estlandssvensken, pressaren *Tryggve Manfred Peedu*, från Nuckö och rikssvenskan, fröken *Anna Lisa Lundberg*, Stockholm. Vigseln förrättades av kyrkoherde G. Collini.

I Eskilstuna Fors församling, Södermanlands län, den 1 december 1945 mellan rikssvensken, reparatören *Bengt Georg Persson*, Eskilstuna och estlandssvenskan, fröken *Irene Stahl*, dotter till Anton Stahl och hans hustru Edla, född Österman från Rikull. Vigseln förrättades av komminister W. Lemark.

I Brännkyrka församling, Stockholm, den 16 december 1945 mellan estlandssvensken, verkstadsarbetaren *Axel Alvik Peedu* från Nuckö och estlandssvenskan, fröken *Elvira Ribon*, dotter till August Ribon och hans hustru Maria, född Zeisig, från Nuckö. Vigseln förrättades av kyrkoherde G. Collini.

I Gustaf Vasa församling, Stockholm, den 22 december 1945 mellan estlandssvensken, poleraren *Oskar Mäele* från Korkis och estlandssvenskan, fröken *Lydia Rosalie Berggren*, dotter till Johan Berggren och hans hustru Katarina, född Friberg, från Ormsö. Vigseln förrättades av komminister Arvid Lund.

I Brännkyrka församling, Stockholm, den 29 december 1945 mellan estlandssvensken, snicka-

ren *Johannes Ilmar Hammerman* från Ormsö och estlandssvenskan, fröken *Alma Nordbäck*, dotter till fru Agneta Sjöström, född Selin, i hennes föregående äktenskap. Vigseln förrättades av kyrkoadjunkt Bror Colstrup.

I Högalids församling, Stockholm, den 29 december 1945 mellan estlandssvensken, snickaren *Johannes Harald Greisman* från Nuckö och rikssvenskan, fröken *Gunhild Karolina Lindgren*, Stockholm. Vigseln förrättades av kyrkoherde Carl Edqvist.

I Katarina församling, Stockholm, den 31 december 1945 mellan f. d. estnische medborgaren, skräddaren *Hans Kröndström* från Reval och estlandssvenskan, fröken *Lydia Grundsten* från Ormsö. Vigseln förrättades av komminister R. Ahlfeldt.

I Mariestads församling, Skaraborgs län, den 27 januari 1946 mellan rikssvensken, sjukvårdaren *Bengt John Lennart Johansson*, Mariestad, och estlandssvenskan, fröken *Elna Florida Lanning* dotter till Alexander Lanning och hans hustru Anna, född Lemberg från Nuckö. Vigseln förrättades av komminister Gustav Carlsson.

I Värnamo församling, Jönköpings län, den 2 februari 1946 mellan estlandssvensken rörmontören *Alexander Voldemar Vaksam* från Ormsö och rikssvenskan, fröken *Majken Ingrid Augusta Albertsson*, Värnamo. Vigseln förrättades av komminister S. Nyström.

I Järlåsa församling, Uppsala län, den 7 juli 1945 mellan estlandssvensken, ladugårdsförmanen *Osvald Valter Linneberg* från Rikull och rikssvenskan, fröken *Alice Margareta Karlsson*, Länna. Vigseln förrättades av kontraktsprosten Oskar Virfelt.

I Katarina församling, Stockholm, den 5 januari 1946 mellan rikssvensken, f. furiren *Åke Birger Lindvall*, Stockholm, och estlandssvenskan, fröken *Ester Alida Hörnsten* från Ormsö. Vigseln förrättades av kyrkoadjunkt Hugo H. Dahl.

I Katrineholms församling, Södermanlands län den 9 februari 1946 mellan rikssvensken, tegelarbetaren *Per Erik Törnkvist*, Valla, och estlandssvenskan, fröken *Wanda Emilié Boman* från Rikull. Vigseln förrättades av pastorsadjunkt R. Reinestam.

I Danderyds församling, Stockholms län, den 16 februari 1946 mellan estlandssvensken, f. d. sjökaptenen *Sidney Georg Horst* från Reval och f. d. estniska medborgaren, fröken *Irene Jürgens* från Reval.

I Skepptuna församling, Uppsala län, den 17 februari 1946 mellan rikssvensken, kadetten vid Karlbergs Krigsskola *Gösta Pettersson*, Stråssa, och estlandssvenskan, fröken *Hilda Alun* från Nuckö. Vigseln förrättades av kyrkoherde O. Magnusson.

I Brännkyrka församling, Stockholm, den 23 februari 1946 mellan estlandssvensken, körkarlen *Anders Mickelin* från Ormsö och estlandssvenskan, fröken *Maria Adele Söderkvist* från Ormsö.

FÖDDA:

Arne Hans, född den 30 juni 1945 i Norrköping, son till Linda, född Brandt, och f. d. köpmanen Hans Kannel från Nuckö.

Peeter, född den 21 juli 1945 i Hässleholm, son till Amanda, född Vinter, och diversearbetaren Theodor Anis från Korkis.

Arne, född den 27 augusti 1945 i Skultuna, son till Therese, född Mithman och jordbruksarbetaren Alexander Viksten från Nuckö.

Bror Olof, född den 5 oktober 1945 i Lund, son till Margareta, född Kjerman, och pastor Ivar Hans Pöhl från Reval.

Evi Solveig, född den 18 okt. 1945 i Stockholm, dotter till Maria, född Appelblom och fabriksarbetaren Herbert Pärle från Ormsö.

Linnéa Ingeborg, f. d. 16 nov. 1945 i Hammarby, dotter till Agneta Elin, född Nyholm, och fabriksarbetaren Voldemar Ahlberg från Rikull.

Anita Iris, född den 22 nov. 1945 i Stockholm, dotter till Gertrud, född Stenros, och jordbruksarbetaren Johan Sjöström från Ormsö.

Alf Åke, född den 2 dec. 1945 i Falköping, son till Ingrid Gunhild, född Sedman, och fabriksarbetaren Elof Ragnar Besterman från Rikull.

Sven, född den 2 december 1945 i Visby, son till Katarina, född Lindström, och jordbruksarbetaren Lars Nyholm från Ormsö.

Yimmy Ernst Mille, född d. 10 dec. 1945 i Sthlm, son till Albertina, född Dyrberg och diversearbetaren Emil Brunberg från Rikull.

Stig Göte, född d. 12 dec. 1945 i Upplands Väsby, son till Amanda, född Pelmas och körkarlen Alexander Algot Dans från Rikull.

Hans Rudolf och *Matti Anders*, födda den 30 dec. 1945 i Huskvarna, söner till Ellen, född Tomingas och byggnadsritaren Mathias Pelmas från Rikull.

Karin Elisabeth, född den 3 januari 1946 i Gräsö, dotter till Anna-Britt, född Blomberg, och skepparen Alfred Söderlund från Rikull.

Karl Erik Anders, född den 9 januari 1946 i Stockholm, son till Maria, född Bäck, och arrendatorn Anders Slät från Ormsö.

Ingrid Elisabeth, född d. 9 jan. 1946 i Stockholm, dotter till Maria, född Benholm och fabriksarbetaren Anders Holm från Ormsö.

Maj Britt, född den 12 januari 1946 i Stockholm, dotter till Helmi Johanna, född Rosen, och typografen Edvard Meristo från Reval.

Lille-Bror Rikard, född den 14 jan. 1946 i Sthlm, son till Katarina, född Bäckman och timmermannen Johan Benholm från Ormsö.

Yngve Ingemar, född den 5 februari i Östra Stenby, son till Natalie Auguste, född Seeman, och jordbruksarbetaren Johannes Koinberg från Nuckö.

Dick Tommy, född den 2 december 1945 i Södertälje, son till Olga, född Hamberg, och kördrängen Anton Tennisberg från Rikull.

Gunilla Maria, född den 30 januari 1946 i Södertälje, dotter till Maria, född Timmerman, och predikanten Alexander Söderlund från Rikull.

DOKTOR ALEX. PANFILOFF,

leg. läkare,

f. d. distriktsläkare på Nuckö, Estland.

Mottagningar vardagar kl. 5—7,

Linnégatan 39 B, 1 tr. Stockholm. Tel. 67 47 34.

DOKTOR K. LUNIN

leg. läkare för baltiska flyktingar.

Spec. invärtes- och barnsjukdomar.

Röntgen.

Jungfrugatan 56, 1 tr.

Tel. 67 46 06.

Mottagningar kl. 10—12 och 5—7.

Giv framtidsvärde åt
Edra redskap!

Nät, Not, Skötar

av prima långfibrig bomull, väl knutna efter skarpa mått på maskstolparna. Skötar och nät av utvalt ault egyptiskt garn med fisklig mjuk styrka. Detta garn krymper minst och varar längst.

Stort lager - Snabb expedition!

Lundgrens Fiskredskaps-Fabrik

Stockholm St.

Telefoner: 10 21 22, 20 10 22

Priskurant gratis

DÖDA:

Änkefru *Katarina Olep*, född Kolviku, född den 25 juni 1883 i Vippal, avled den 16 december 1945 i Eskilstuna.

Fru *Maria Mardi*, född Ihrman, född den 7 september 1892 i Rikull, avled den 16 december 1945 i Norrtälje.

Änkefru *Mari Klippberg*, född Hanback, född den 4 januari 1875 i Rikull, avled den 27 december 1945 i Skaftet.

Änkefru *Katarina Appelblom*, född Alros, född den 12 september 1868 på Ormsö, avled den 28 december 1945 i Stråssa.

Änkefru *Olga Mählberg*, född Mählberg, född den 2 mars 1857 i Rikull, avled den 2 januari 1946 i Stockholm.

Anton Schönberg, född den 1 april 1883 på Nuckö, avled den 11 januari 1946 i Hållsta.

Albert Bertelson, född den 23 januari 1870 på Nargö, avled den 17 januari 1946 i Östhammar.

Fröken *Meta Mildred Koinberg*, född den 8 mars 1923 i Rikull, avled den 18 januari 1946 i Hammarby.

Änkefru *Maria Häggblom*, född Lilja, född den 28 mars 1866 på Ormsö, avled den 23 januari 1946 i Stockholm.

Änkefru *Margareta Kukk*, född Dzirne, född den 15 november 1884 i Ronneburg (Letland), avled den 24 januari 1946 i Stockholm.

Fru *Lisette Pella*, född Tönisson, född den 1 december 1879 i Korkis, avled den 4 februari 1946 i Stockholm.